

ODGOJ VJERE

Izraz *odgoj vjere* (= o. v.) kao obilježje k. postao je danas poslovičan u Crkvi i kao takav je prihvaćen i u službenim crkvenim dokumentima: „(K.)“ se sastoji u sređenom i postupnom o. v. sjedinjenom s trajnim procesom dozrijevanja iste vjere“ (*Poruka Sinode iz 1977*, br. 1). „Općenito govoreći, može se držati da je k. o. v. djece, mladih i odraslih“ (CT 18).

1. U *razvoju kat. pokreta* izraz o. v. predstavlja, nadasve poslije drugoga svjetskog rata i u zemljama latinskoga kulturnog područja, karakterističan oblik kojim se označava prijelaz od „katekizma“ prema „katehezi“, od tradicionalnog rel. poučavanja na kat. djelovanje koje više poštiva egzistencijalnu specifičnost riječi Božje i odgovor vjernika na tu riječ. U tom smislu, prijelaz od *poučavanja nauka* na o. v. može ukratko sažeti domet dogođenog razvoja.

Izraz o. v. sadrži, osim toga, dominantne pravce kat. obnove koja se dogodila u našem stoljeću. Budući da je *odgoj*, održava sav utjecaj pedagoških struja o k., dok povezivanje s *vjerom* na poseban način doziva u pamet proces *teološkog* značenja naravi kršćanske poruke i specifičnosti stava vjere. To se očituje i u čestoj upotrebi drugih izraza koji su slični našem, kao npr.: prenošenje vjere, služenje vjere, odgoj za vjeru itd. (usp. nav. djela F. X. Arnolda, J. A. Jungmanna, J. Colomba, F. Coudreaux).

2. Ne nedostaju *poteškoće i primjedbe* s obzirom na označavanje k. kao o.v.:

— Neki su s nepovjerenjem gledali na izraz o. v., budući da bi ukazivao upravo na zahtjev *odgajanja vjere*, tj. da se izravno na nju utječe, da je se na neki način izvana upravlja i rukovodi. Možda se i zbog toga koji put radije govori o odgoju za vjeru ili o odgoju u vjeri. U svakom slučaju treba podsjetiti da se o o. v. može govoriti jedino u *drugotnom i svrsishodnom smislu*, tj. u okviru onih ljudskih posredovanja koja mogu olakšati, pomoći, ukloniti zapreke itd. u procesu buđenja i rasta stava vjere, ali uvijek izvan svakoga mogućeg *izravnog uplitanja* u samu vjeru, koja uvijek ostaje vezana uz besplatno djelo Božje i uz slobodan čovjekog odgovor.

— Ponetko naglašava i razlikovanje između k. i o. v., jer da je o. v. mnogo širi od k. Tako

npr. temeljni dokument španjolskih biskupa iz 1983. kaže:

„Bitno smješten unutar *službe riječi*, o. v. ostvaruje se u *mnogovrsnim oblicima* i u vrlo različitim područjima: npr. po propovijedanju kršćanskoj zajednici, homiliji, školskoj r. n., kršćanskom odgoju u obitelji, kršćanski nadahnutom odgoju u školi, odgojem u apostolskim pokretima, navještajem poruke sredstvima komuniciranja, poučavanjem teologije, duhovnim vježbama, tečajevima i danima razmišljanja itd.

Svi ovi način i. v. zasigurno sadrže neki kat. vid, ali nisu u pravom smislu riječi k. kako smo je mi definirali“ (*Catequesis de la comunidad*, Madrid, EDICE, 1983, br. 58).

Čini se da značenje ovog razlučivanja treba povezati i vrednovati na temelju više ili manje suženog pojma o samoj k. (usp. → kateheza). Čini se, osim toga, da je dovoljno, kako bi se odgovorilo na predstavljenu poteškoću, imati na umu razliku između k. u pravom smislu riječi, iako u različnosti svojih oblika, i *kat. dimenzije* drugih djelatnosti ili pastoralnih odrednica. U toj perspektivi k. se može nazvati o. v.

3. Pošto smo izrekli dužna pojašnjenja, naziv o. v. znatno pridonosi *potvrđivanju samobitnosti i izvorne uloge k.* kao pastoralnog djela:

— Budući da je *odgoj*, dokazuje svoju *pravu pedagošku narav* namjernog posredovanja u vidu osobnog, slobodnog, interioriziranog rasta u službi valjanog egzistencijalnog projekta, otvorena vrednotama i sposobna za kritičko razlučivanje. Pažnja prema ovoj pedagoškoj samobitnosti morala bi osloboditi k. od uvijek prisutne opasnosti uspavljajuće nezrelosti ili djetinjasitosti ili bijega u „nadnaravno“ itd. Ispravna pažnja s obzirom na odgojne zahtjeve k. trebala bi isto tako pomoći da se izbjegnu brojna izobličenja ili neprilična sužavanja kat. službe, koju se katkad shvaća kao jednostavno *poučavanje* rel. sadržaja ili kao prilagođujući proces *rel. socijalizacije* ili kao pravu i istinsku *indoktrinaciju* itd. U svojoj pedagoškoj perspektivi k. je posebno pozvana da ne zaboravi spojeve i ljudske uvjetovanosti rasta u vjeri, i da ne izgubi iz vida zahtjeve svakog dinamizma ljudskog i kršćanskog dozrijevanja.

— Budući da je odgoj *vjere*, k. je pozvana na poštivanje *egzistencijalne cjelovitosti* i bogat-

stva dimenzija svoga osnovnog cilja. To znači da nije opravdano jednostrano se zaustaviti na nekom posebnom vidu dinamizma vjere, kao što je poznavanje objavljene istine ili stjecanje moralnog ponašanja, nego treba proširiti njezinu zadaću na složenost i specifičnost stava vjere kao osobnog i cjelovitog odgovora na projekt kršćanskog života, koji je prihvaćanje i „nasljedovanje“ Krista. U ovoj istoj perspektivi k. će, budući da je odgoj *vjere*, paziti da se ne udalji od svog zadatka u službi drugih stvarnosti koje se, iako su povezane s vjerom, ne poistovjećuju s njom (kao što je teološko znanje, vladajuća kulturna baština ili rel. predaje) ili čak predstavljaju njezino nijekanje (kao što su različiti oblici rel. ideologije).

4. I za *vrijeme programiranja i ostvarivanja k.*, naziv o. v. pokazuje se plodnim posljedicama i uputama. Taj naime naziv dopušta da se organizira i upravlja sva stvarnost k. u pravcu ispravne odgojne metodologije, u službi autentičnog odgoja i dozrijevanja osobe u okviru vjere. Tu je npr. odlučujući kriterij za rješavanje nemalog broja tradicionalnih problema kat. prakse, kao što su cjelovitost sadržaja, uloga učenja napamet, iskustvena dimenzija, upotreba raznih metoda ili tehnika itd. Općenito govoreći, *odgojna svrhovitost* u službi rasta i dozrijevanja vjere tebeala bi predstavljati odlučujući ključ i tumačenje za uređivanje raznih odrednica svakog kat. procesa.

Bibliografija

E. ALBERICH, „Kateheza i crkvena praksa“, Zagreb, Katehetski salezijanski centar, 1986, 82–116; F. X. ARNOLD, „Il ministero della fede“, Alba, Ed. Paoline, 1954; J. COLOMB, „Al servizio della fede“, sv. I, Leumann–Torino, LDC, 1969, knjiga I, dio II; ISTI, „Le devenir de la foi“, Paris, Centurion, 1974; F. COUDREAU, „Si può insegnare la fede?“, Leumann–Torino, LDC, 1978; A. EXELER, „Wesen und Aufgabe der Katechese“, Freiburg, Herder, 1966, 47–128; G. GROppo, „Educazione cristiana e catechesi“, Leumann–Torino, LDC, 1972; J. A. JUNGSMANN, „la predicazione alla luce del Vangelo“, Alba, Ed. Paoline, 1965; A. LIÉGÉ i dr., „Catequesis: educación de la fe“, Madrid, Marova, 1968; J. J. RODRIGUEZ MEDINA, „Pedagogia de la fe“, Madrid–Salamanca, Bruño–Sigueme, 1972; M. VAN CASTER, „Le strutture della catechesi“, Roma, Ed. Paoline, 1971.

EMILIO ALBERICH